

Narodne naše pravice kako so v djanji nepripoznanane!

Drugi narodi n. pr. francoski, angleški, italijanski, nemški, magyarski sklicavajo se na svojo slavno, stotine in stotine let staro zgodovino in zgodovinsko pravo. Tudi slovanski Čehi, Poljaci in Hrvatje kažejo ponosno na svojo zgodovino. Mi Slovenci pa tukaj žalostni molčimo. Naša zgodovina celih 1000 let nazaj druga ni, nego sama žalost, trpljenje, tlaka, rabota, sužnost, podjarmljenje in narodna smrt. V preteklosti nam toraj ni treba ne utehe, ne podpore iskati, pa nam tudi treba ni. Mi vstajamo blizu 300 let iz groba k novemu življenju in v njegovo zagotovljenje nam je dosta od svetlega cesarja Franca Jožefa I. podpisana postava ki veli: „vsi narodi v državi, tedaj tudi slovenski narod, so jednakopravni — jednakopravnost vseh deželskih jezikov, tedaj tudi slovenskega, v šoli, uradu in javnem življenju se od države priznava“.

To nam je dosta, se vé, ako se resnično izvršuje! Ako imamo Slovenci v šolah slovenščino uvedeno kot podučni jezik, ako nam uradujejo uradniki slovenski, ako zamoremo na pošti, na železnicah, v telegrafnem uradu rabiti slovenščino brez opovir, tedaj smo toliko dosegli, da zamoremo narodno živeti, da narodno ne propadamo, ne umiramo!

Clovek bi mislil, da se postave zato dajejo, da ne ostajajo na papirji, ampak se tudi izvršujejo. Zvečinoma se to godi. Davkarske, kazenske, vojaške, šolske itd. postave se izvršujejo. O tem ni dvoma. To vidimo vsak dan. Zastran teh se Slovenec nima zakaj pritoževati, da bi ne bil Nemcem, Italijanom itd. jednakopraven. Toda druga je zastran naših narodnih pravic v 19. členu osnovne državne postave od 12. dec. 1867 zagotovljenih. Tukaj čakamo Slovenci še vedno na djanjsko izpeljavo narodne jednakopravnosti, čeravno so 12 let ravno tisti ljudje gospodovali, ki so postavili 1867 sklenoli, in čeravno imamo uže 2 leti novo ministerstvo, ki nam je kmalu v začetku zastavilo v prestolnem govoru cesarsko besedo, da se pravičnim željam narodov ustreže.

Kaj je temu uzrok, kdo brani Slovincem pod žezlom svetlega cesarja Franca Jožefa I. uživati od njega samega podpisane narodne pravice v šoli, uradih in javnem življenju? Zakaj nimamo Slovenci še nobene slovenske gimnazije, nobene realke, nobenega popolnem slovenskega pripravnika za bodoče učitelje v ljudskih šolah? Zakaj sili na Koroškem, Štajerskem, Goriškem in zadnji čas tudi na Kranjskem nemščino celo v ljudske šole deloma še kot podučevalni jezik slovenske deci? Zakaj sme in zamore privatno društvo „Deutscher Schulverein“ naše slovenske učitelje, javno nastavljen, z denarjem begati? Kakor v gimnazijah in realkah profesorjev štejejo tudi še v

raznih uradih uradnikov, ki slovenski ne umejo, ali čisto nič ali vsaj premalo. Mnogo izmed njih je bilo uže brez ngovora ali popravka javno imenovanih, da slovenščino sovražijo, zaničujejo in se še bahajo, da je ne umejo, n. pr. Vestenec in njegovi profesorski prijatelji. Blizu jednako je drugod, čeravno Slovenci tirjajo svoje pravice v ulogah, prošnjah, na taborjih in po svojih poslancih.

Vkljub temu ostaja vse pri starem, kder se ne vrača še na huje. Kaj je temu uzrok, kdo toliko kljubuje djanjskej obveljavi naše narodne jednakopravnosti? Ne cesar, ne vlada, ne Nemci poprek, ampak edino le — nemško liberalna stranka v edinosti z našimi narodnimi odpadniki, nemškutarji in nemčurji. Ti hočejo našo narodnost potlačiti, uničiti, Slovence iztrebiti ali v Nemce spremeniti. Akopram je liberalno-nemška stranka v državnem zboru v manjšini, vendar je še mogočna posebno na Slovenskem. Jenim ne samo za slovensko narodnost pogubnim, ampak vsemu cesarstvu nevarnim nameram ali nakanam je toraj dolžen vsak zaveden Slovenec, vsak odkritosrčen Avstrijan s vsemi postavnimi sredstvi na vso moč upirati se, dokler ni vržena popolnem ob tla! Zakaj so pa ove nakane pogubne Slovincem in nevarne Avstriji, to hočemo prihodnjič razlagati!

Gospodarske stvari.

Konjska dirka v Savinjskeji dolini.

V V. konjerejskem okolišji Štajerskem, kateri v svojem glavnem delu vso Savinjsko dolino obsega, je konjerejstvo zadnja leta znatno napredovalo ter se je med ondešnjimi konjerejci tolika gorečnost vnela in za konjsko rejo zavzela, da se nam najlepše nade za daljnji napredek opravičene zdijo.

Vsled najzdatniše podpore c. k. ministerstva za poljedelstvo, kakor vsled — hvala bodi! — največega priznanja vredne delavnosti in skrbnosti od c. k. poveljništva v graškem oddelku državnih pastuhov ali žrebcev (pšelerjev) je po primernem sodelovanji društva za povzdigo deželnega konjerejstva na Štajerskem zdaj največji del v V. konjerejskem okolišji z enakovrstnimi, rejnemu plemenu konjskemu primernimi, izvrstnimi pastuhi (Burgundskimi in Valonskimi) preskrbljen.

Konjerejcem naj bo sedaj na skrbi, da imajo dobre, pripravne kobile za plemo, da žrebeta ne kakor dozda naplačno v hlevih, ampak pri dobri obilnej krmu (paši) ter v živem gibanju pod prostim nebom umno odredajo in tako novozapočetej izreji davajo umno krepilo, katero edino prid konjerejcev pospeševati zamore in tudi pospeševalo bode.

Na ovi način se hočejo izrejati konji pripravi za zmerno delo, pa tudi za tek. Toti konji bi ne le teška bremena vlačiti zamogli, tem več

tudi sposobni biti večje daljave v hitrem teku prebežati. Pri tej izreji se toraj ne gleda samo na meso in kosti, ampak skuša se konje vzrejati, ki so hitri, trpežni in dovolj močni, da ladajo tudi večje teže. Takšni so še le prav rabljivi konji.

Društvo za povzdigo deželnega konjerejstva si v spoznanji te resnice prizadeva, da bi se vpejlale in vsako leto vršile dirke, pri katerih bi se k vozovom vpreženi konji med seboj tekmovali. Toto misel je visoko c. k. ministerstvo za poljedelstvo z dovoljenjem poprošenih denarnih daril tako podprlo, da je imenovano društvo v stanu uže letos prve dirke napraviti. Tote dirke bodo se dne 4. septembra t. l. v Žavci ob enem s premiranjem konj, katero se bo ravno ondi dan prej t. j. 3. sept. vršilo, o čemer se bodo po bližnje določbe o pravem času na znanje dale.

Prvi namen takovim dirkam je pri konjerejih in posestnikih obuditi misel, da znajo pri konjih tudi hitro hojo porabiti, ter si na korist obračati in tako nje pripraviti k boljše reji, strežbi in klaji živinčetu, a drugi namen pa, da bi se kot daljni posledek po skoz cele rodove nadaljevanje vadbi in razvitku mišic in pljuč zmožnost takove lastnosti stalno zaplojevati dosegla.

Umno odrejo žrebet, pri katerej se na Štajerskem z marsikterimi ovirami boriti moramo, trudi se društvo za povzdigo deželnega konjerejstva s tem pospeševati, da si kakšno v V. konjerejskem okoliši ali okraji ležečo konjsko planino pridobiti prizadeva.

Slednja naj bi konjerejem priložnost daval čez poletni čas na kako ne preveč oddaljeno planinsko pašo proti majhnemu, za vzdrževanje planine in nadzirajočih oskrbljevalcev ter nekterim stroškom namenjenemu povračilu svoja žrebata goniti.

H konen naj bodo gg. konjerejei V. konjerejskega okraja še samo poprošeni, da ove namene in prizadeve resno ter vestno ocenivši imenovanemu društvu podeljujejo ono podporo, brez katere ni mogoče niti za svoj lastni prid delati, niti konjereje kot vira blagostanju pospeševati in uvrščevati.

V Strosneku dne 15. julija 1881.

Karol Haupt.

Črtež

premiranja konj po konjerejskem društvu štaj. v letu 1881.

Z dovoljenjem visokega ces. kralj. ministerstva za poljedelstvo v porazumljenji s poveljništvom zavoda c. k. žrebcev v Gradci bode se premiranje konj na mestih od občnega zbora določenih vršilo, to pa po sledečem redu:

1. V Žavci dne 3. septembra za težke uprežne konje Savinjske in gornje Dravske doline;
2. V Ormoži dne 6. septembra za lahke uprežne in ježne konje Dravskega polja;

3. V Ljutomeru dne 6. sept. za težke ježne in uprežne konje ovega konjerejskega okoliša;

4. V Cmureku dne 9. septembra in

5. V Fehringu dne 10. sept. za težke uprežne konje Bistriškega, Rabskega in Murskega dola;

6. V Dobelnu dne 12. septembra za težko uprežno pleme v Kainaskem dolu in okolici;

7. V Teufenbachu dne 14. sept. za težko uprežno pleme gornjega Murskega dola;

8. V Liezenu dne 16. septembra in

8. V Gröbmingu dne 17. sept. za težko uprežno pleme Aniškega dola.

Premije v denarjih so tako nastavljene:

I. V Žavci za vse vrste plemenskih kobil in žrebec Savinjske in gornje Dravske doline v c. k. glavarstvih celjskem in slov. graškem:

a) za 3letne in 4letne kobile, za kobile z žrebeti:

1. darilo	50 fl.
2. " (deželsko darilo)	40 "
3. "	30 "
4. "	25 "
5. " (dar okr. g.-graškega, 4 zlati)	22 "
6. "	20 "
7. " (dar okraja konjiškega)	20 "
8. " (" " vranskega)	20 "
9. " (" " celjskega)	20 "
10. " (privatni dar plem. Hauptov v Brnu)	20 "
11. "	15 "
12. "	15 "
13. " (dar okraja konjiškega)	15 "
14. " (privatni dar plem. Hauptov v Brnu)	15 "

b) za 1- in 2letni žrebice:

1. darilo	25 fl.
2. "	20 "
3. "	15 "
4. "	15 "
5. " (dar okraja konjiškega)	15 "
6. " (dar okraja vranskega)	10 "
7. "	10 "
8. " (privatni dar plem. Hauptov v Brnu)	10 "

II. V Ormoži za vse vrste plemenskih kobil in žrebec lahkega uprežnega in ježnega plemena po Dravskem polju v c. k. okrajnih glavarstvih mariborskem (na desnem pobočju Dravskem) in v srenjah: Gasteraja, Malečnik, Ledinek, Sice, Ročice, Drvanja, Ihova, sv. Benedikt, sv. 3 Kralji, Žerijavce, Porčič, Osek, sv. Trojica, Vrang, Andrenci, Cerkevjak, Rogoznica, Trankova, Šitance, Šikarce, Supetince in Cogotenci v št. lenartskem okraju, dalje Sladki vrh, Lukač, Velka, Proska ves, Šavnica in Nasova v cmureškem okraju in naposled v ptujskem glavarstvu:

a) za 3- in 4letne kobile in za kobile z žrebeti:

1. darilo	50 fl.
2. " (dar deželski)	40 "
3. "	30 "
4. "	20 "
5. " (dar okraja kozjanskega)	20 "

b) za 1- in 2letne žrebice:

1. darilo	25 fl.
2. " "	20 "
3. " "	15 "
4. " "	15 "
5. " (dar okraja kozjanskega)	10 "

III. V Ljutomeru za vse vrste plemenskih kobil in žrebic težkega uprežnega in ježnega plemena v c. k. glavarstvu ljutomerskem, potem v srenjah Žetinci, Farška ves, Gorce, Zajukovci, Dedonjci in Poterna v radgonskem okraju:

a) za 3- in 4letne kobile in za kobile z žrebeti:

1. darilo	50 fl.
2. " (dar deželski)	40 "
3. " "	30 "
4. " "	25 "
5. " "	20 "
6. " (dar okraja ljutomerskega)	15 "

b) za 1- in 2letne žrebice:

1. darilo	25 fl.
2. " "	20 "
3. " "	15 "
4. " "	15 "
5. " (dar okraja ljutomerskega)	10 "

IV. V Cmureku za vse vrste plemenskih kobil in žrebic spodnjega Murskega dola iz radgonskega in lipniškega glavarstva pa tudi mariborskega (izvzete so srenje sv. lenartskega okraja, katere pripadajo 4. konjerejskemu okolišu pa tudi onih 7 srenj v radgonskem okraju, ki pripadajo 3. konjerejskemu okolišu.

a) za 3- in 4letne kobile, za kobile z žrebeti:

1. darilo	50 fl.
2. " (dar deželski)	40 "
3. " "	30 "
4. " "	25 "
5. " "	20 "
6. " (dar okraja lipniškega)	15 "

b) za 1- in 2letne žrebice.

1. darilo	25 fl.
2. " "	20 "
3. " "	10 "
4. " "	10 "
5. " (dar okraja lipniškega)	10 "

Podobno nastavljen so darila tudi za premiranje konj v Fehringu, Dobelnu, Teufenbachu, Liezena in Gröbmungu v srednjem in gornjem Štajerskem. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Maribora. (V dijaškemu semenišču Mariborskem) je bilo konci pretečenega šolskega leta 41 dijakov; izmed teh jih je 11 šolo izvrstno dovršilo, vsi drugi pa dobro. Dva bivša osmošolca gresta v bogoslovsko semenišče, eden dijak pa je prostovoljno izstopil. Ker je za zdaj v dijaškem semenišču samo za 42 dijakov prostora, bodo v bodočem šolskem letu le štirje na novo

sprejeti. Prošnje za te izpraznjene prostore se naj po dotičnem župnijskem uradu prečastitemu škofijstvu vsaj do 10. avgusta pošljejo. Pri č. gg. župnikih se izvejo tudi drugi pogoji. Tu se naj le dva glavna pogoja omenita, brez katerih se nobeden fant ne sprejme, namreč fant mora dobro izvršiti vsaj prvo latinsko šolo in imeti veselje in poklic do duhovniškega stana. V podporo knjižnice dijaškega semenišča prepustil je č. g. Jernej Voh semenišču vse še ostale iztise svojega: „Alphabetisches Sach- und Nachschlag-Register“. Za ta lepi dar se mu izreka javno dolžna zahvala, prečastiti duhovniki pa se opozorjujejo, da se od zdaj omenjeni Sach- und Nachschlag-Register le pri vodstvu dijaškega semenišča dobiva iztis po 30 kr. Tudi slovenske Celjske kronike, katero so velečastiti g. Ig. Orožen dijaškemu semenišču darovali, dobi še se nekaj vezanih iztisov po 50 kr.

Od Savinje. (Konjska dirka v Žavci) bode se vršila 4. septembra t. l., to je dan po javnem premiranju konj. Ova dirka bo podobna ljutomerskim in se priredi tukaj prvokrat na travniku blizu trga. I. Pričetna dirka velja za žrebce in kobile V. konjerejskega okoliša ali sploh Savinjskega plemena konjskega. Konji ne smejo več, kakor 5 let stari biti in do sedaj brez vdeleženja pri kakšnji dirki. Posestnik mora dokazati, da je njegov konj Savinjskega plemena. Pot, katero ima konj 1krat predirjati, meri 1 kilometer; 1. darilo je 5 zlatov, 2. darilo 3 zlati, 3. darilo 1 zlat. II. Dirka plemenskih konj velja za kobile in licencirane žrebce V. konjerejskega okoliša, t. j. plemena Savinjskega. Pri kobilah mora posestnik dokazati, da so zadnja 3 leta žrebe prinesle. Pot za dirko je 2 kilometra dolga in konj jo mora 2 krat predirjati; 1. darilo znaša 8 zlatov, 2. darilo 3 zlate, 3. darilo 2 zlata. III. Društveno dirko priredijo Savinjski društveniki štajerskega društva, to pa le za konje, ki so last društvenikov. Konj bodi star, kolikor koli in plemena, katerega bodi. Dirkinjo pot, 2 kilometra dolgo, mora 2krat predirjati; 1. darilo znaša 40 gold., 2. darilo 25 fl., 3. darilo 15. fl. Konje treba je den poprej naglasiti pri g. Hausenbichlerji v Žavci. Kot dirkarska pravila veljajo ona graškega dirkarskega društva. Dirkarski sodniki zavoljo daril so gospodje: Karol plem. Haupt, predsednik konjerejskega društva, obrist v pokoji vitez plem. Friedrich, grof Spauer, dr. Klingan, c. k. major Schubert in g. Haas, c. k. namestnijski svetovalec. Dirkarski sodniki so gospodje: baron Hackelberg, J. Lenko, baron Vay, Jožef Lipold in plem. Pongratz. Nadomestniki: knez Lavoslav Salm-Reifferscheidt, baron Oskar Warsberg in dr. Langer. Kot štarterja poslujeta g. Hausenbichler in Žigan. Nazorovanje dirkine poti prevzeli so gospodje: Žuza, Širca, Janič, Vrečar, Babič, Ješovnik. Naznanjena dirka ni gola igrača, ampak resna vaja za povzdigo konjerejstva in toraj za Savinjsko